

Spójność jako spoiwo łączące wszystkich Europejczyków

Andrés Rodríguez-Pose

Profesor im. Księżniczki Asturii oraz Profesor Geografii Ekonomicznej, Dyrektor Centrum Cañada Blanch

Nieformalne posiedzenie ministrów polityki spójności, spójności terytorialnej i spraw miejskich

Warszawa, 21 maja 2025 r.

1.

Zagrożona Unia Europejska

Idea zjednoczonej Europy

- 9 maja 1950 r. – plan nowej współpracy politycznej w Europie
- Europejska Wspólnota Węgla i Stali; Europejska Wspólnota Gospodarcza; Unia Europejska

Ale co Rzymianie zrobili dla nas?

ALL RIGHT, BUT APART FROM

THE SANITATION,
THE MEDICINE,
EDUCATION, WINE,
PUBLIC ORDER,
IRRIGATION, ROADS,
THE FRESH-WATER SYSTEM,
AND PUBLIC HEALTH,

WHAT HAVE THE ROMANS EVER DONE FOR US?

Dwie wizje Europy

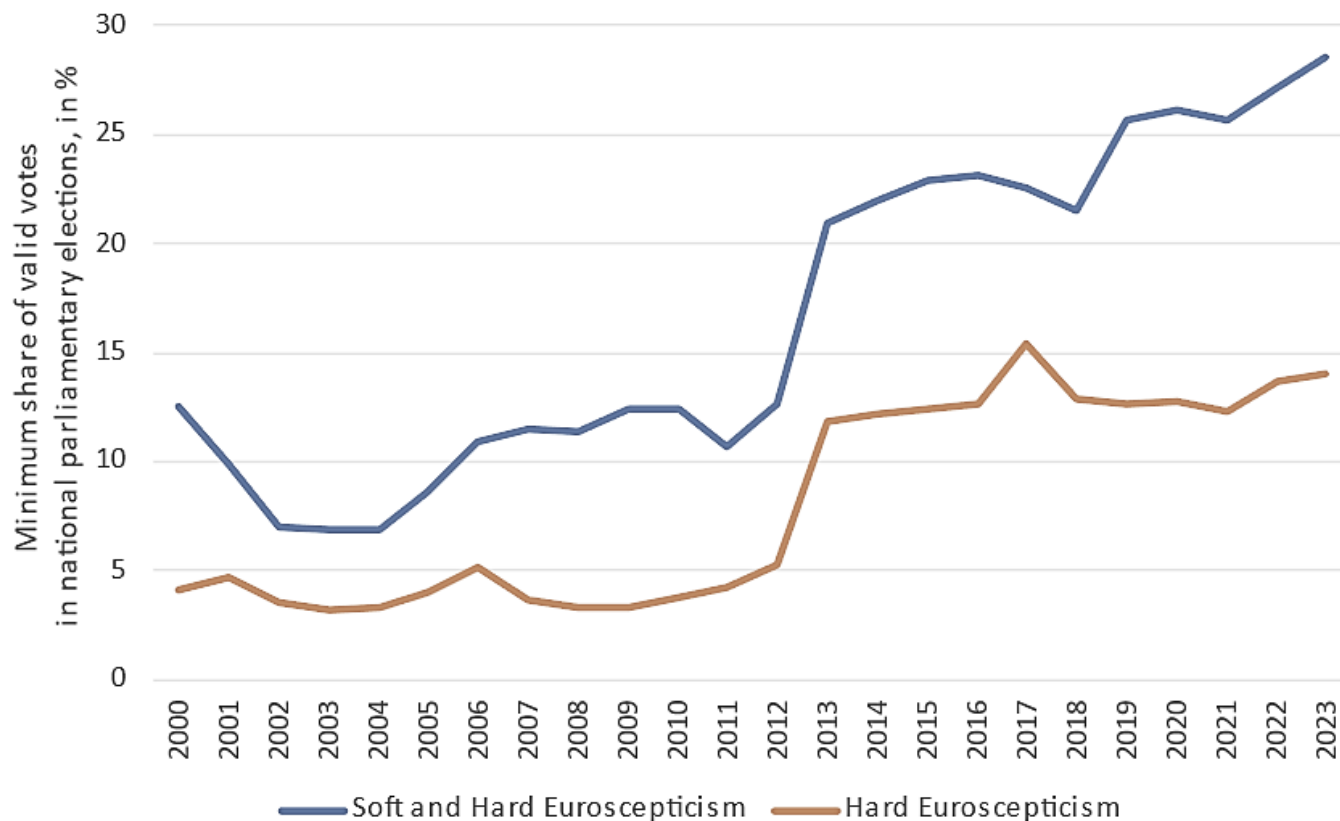
2.

Niezadowolenie i eurosceptycyzm

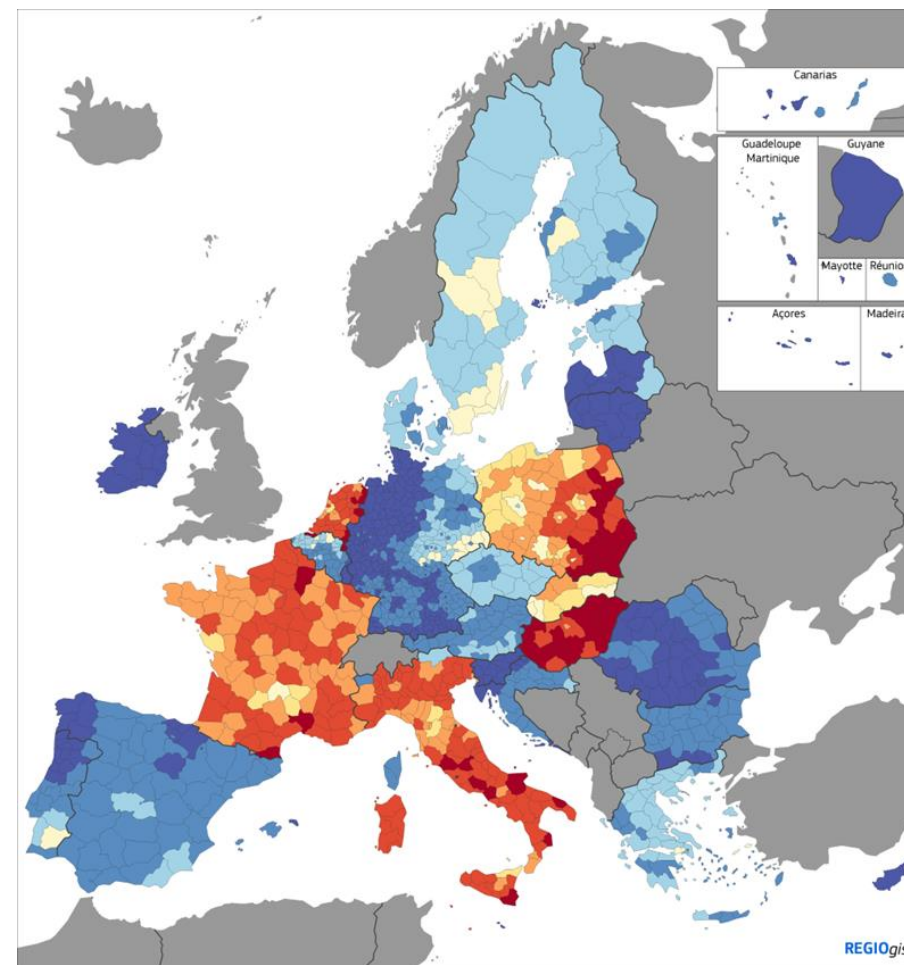
Rosnący eurosceptycyzm

Votes for parties opposed to EU integration
in the EU-27, 2000-2023

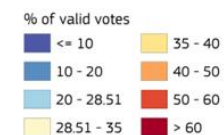

- **W**zrost niezadowolenia
- **P**ozbawienie praw wyborczych dużych warstw populacji
- **U**trata wiary w projekt europejski
- **D**uży wzrost po kryzysie gospodarczym i finansowym z 2008 r.
- **K**tóry przyspieszył w ciągu ostatnich kilku lat

Dążenie do zupełnie innej UE

Minimum share of votes for soft and hard Eurosceptic parties, 2019-2023

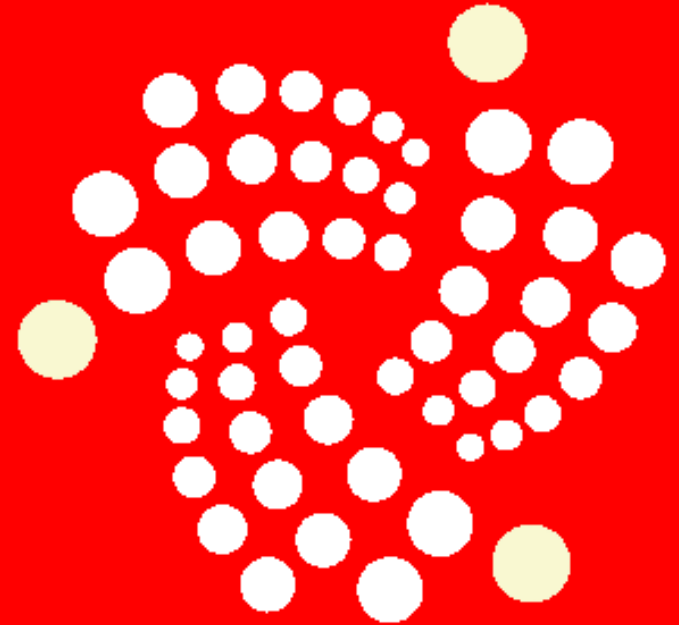
EU-27 = 28.51
BG, EE, EL, ES, LU, NL, PL, SK, FI: 2023
DK, FR, IT, LV, HU, MT, PT, SI, SE: 2022
CZ, DE, CY: 2021
IE, HR, LT, RO: 2020
BE, AT: 2019
Source: DG REGIO based on EU-NED database, national
administrative sources and Chapel Hill Expert Survey 2019

0 500 km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

3.

Dlaczego tak się dzieje?

Klasyczne i nowe wyjaśnienia

Klasyczne

Czynniki indywidualne:
wykształcenie, starzenie się
społeczeństwa, migracje

Geografia: położenie, wieś,
gęstość zaludnienia

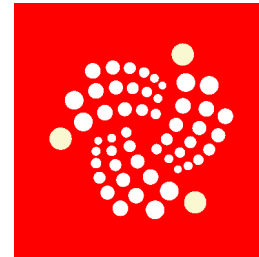

Gospodarka: Zatrudnienie,
upadek przemysłu, brak
perspektyw

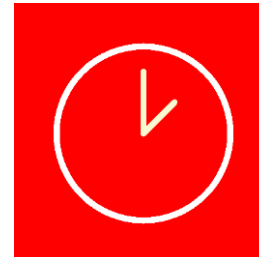
Nowe: Pułapka rozwoju

Ryzyko pułapki rozwoju

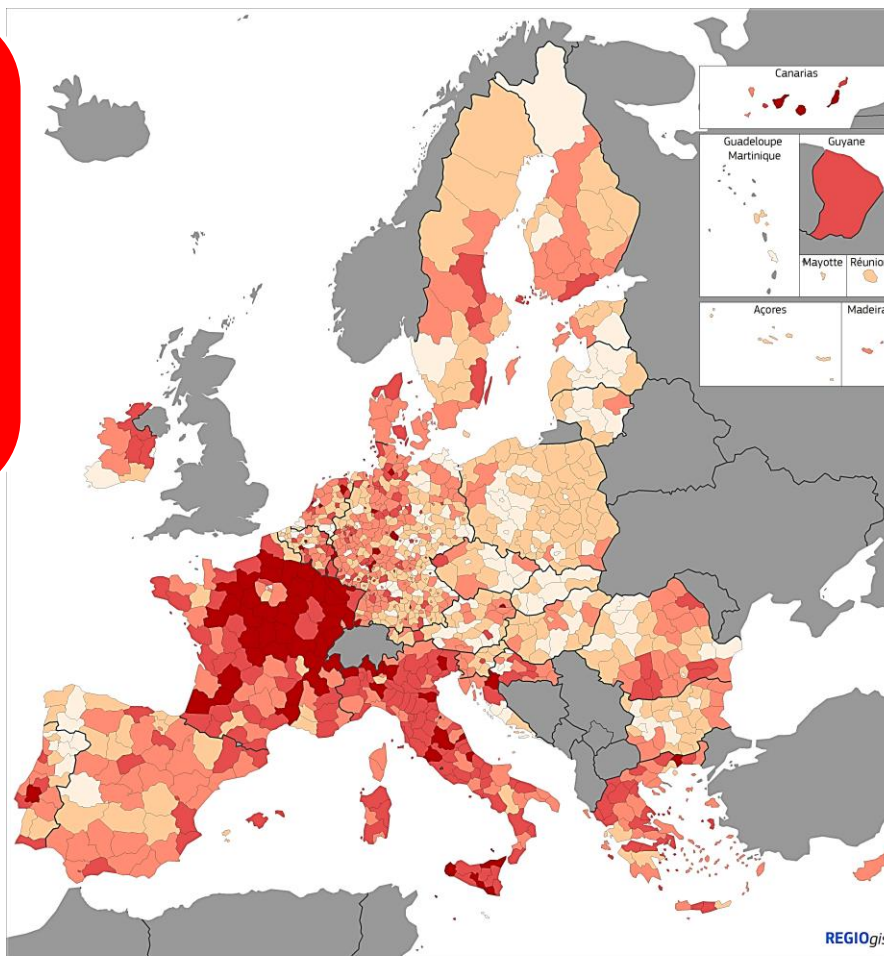

Intensywność pułapki

Długość pułapki

Pułapka rozwoju

Development Trap Index 1 at NUTS 3 level, 2001-2021

Likelihood of being in a development trap

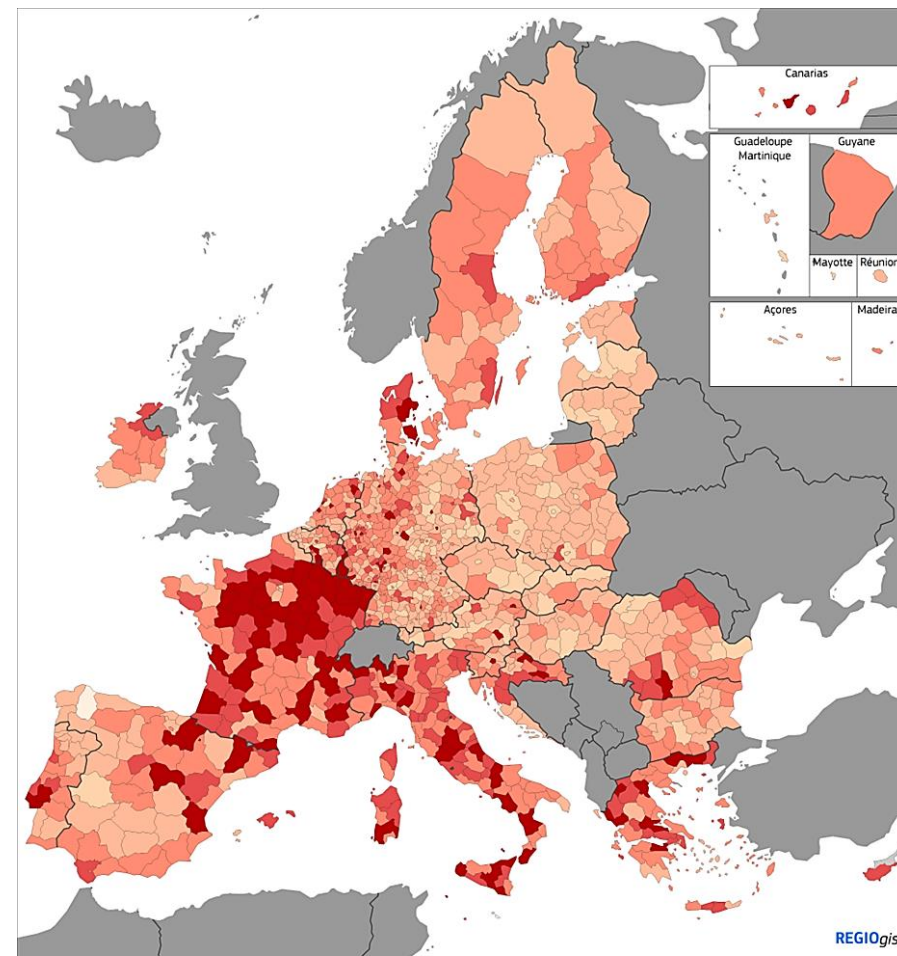
- < 0.4
- 0.4 - 0.5
- 0.5 - 0.6
- 0.6 - 0.7
- > 0.7
- no data

This index measures if a region's growth is lower than that of the EU, of its country, or of the region itself during the previous five years. It considers growth of GDP per head, productivity, and employment per head over a five-year period. A region scores 1 for each time its growth is higher. This score between 0 and 9 is then rescaled to 0 and 1.

Source: DG REGIO calculations based on JRC and Eurostat data

0 500 km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Number of years in a development trap during 2001-2019

Years

- 0
- less than 5
- 5 - 9
- 10 - 13
- 14 - 16
- 17 - 19

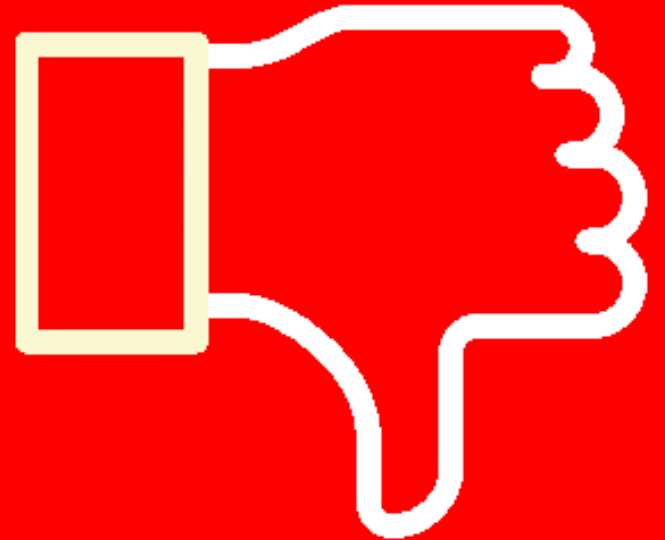
This map shows the number of years that a region scored 0.5 or more on the Development Trap Index 1. Source: DG REGIO calculations based on JRC and Eurostat data

0 500 km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

4.

Pułapki i niezadowolenie

Ludzie głosują bardziej eurosceptycznie, jeśli...

Ich region (1) jest zagrożony pułapką rozwoju, (2) znajduje się w intensywnej pułapce lub (3) spędził w niej więcej lat

Dotyczy to zarówno twardego, jak i miękkiego eurosceptycyzmu

Na dwa cykle wyborcze (2013-2028 i 2018-2022)

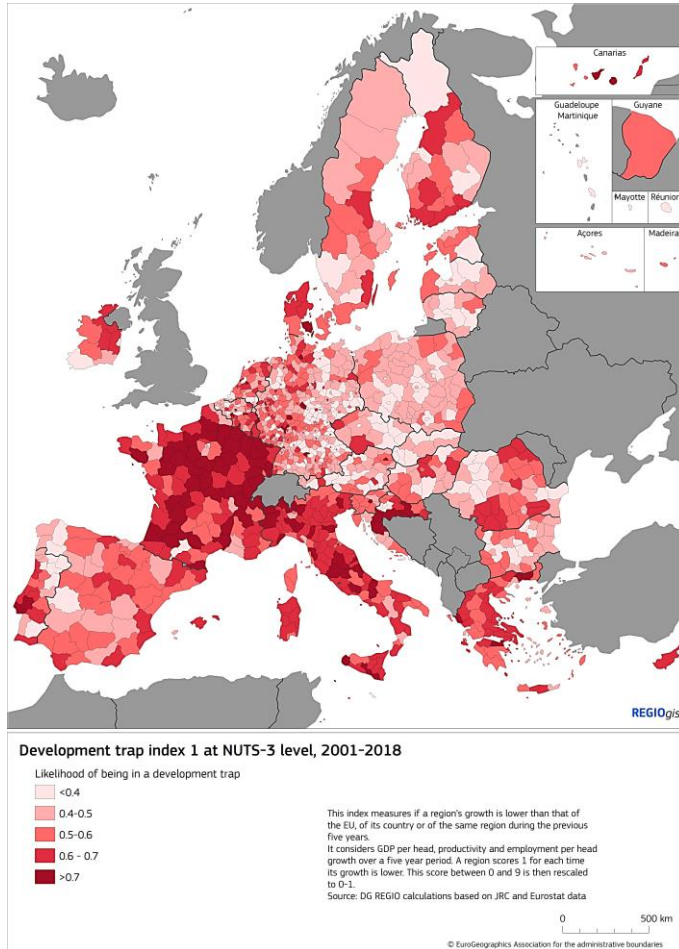
Efekt narasta z czasem: Siedmiokrotnie większy, jeśli mierzy się go w całym okresie 2001-2018, niż jeśli weźmie się pod uwagę sam rok 2018

5.

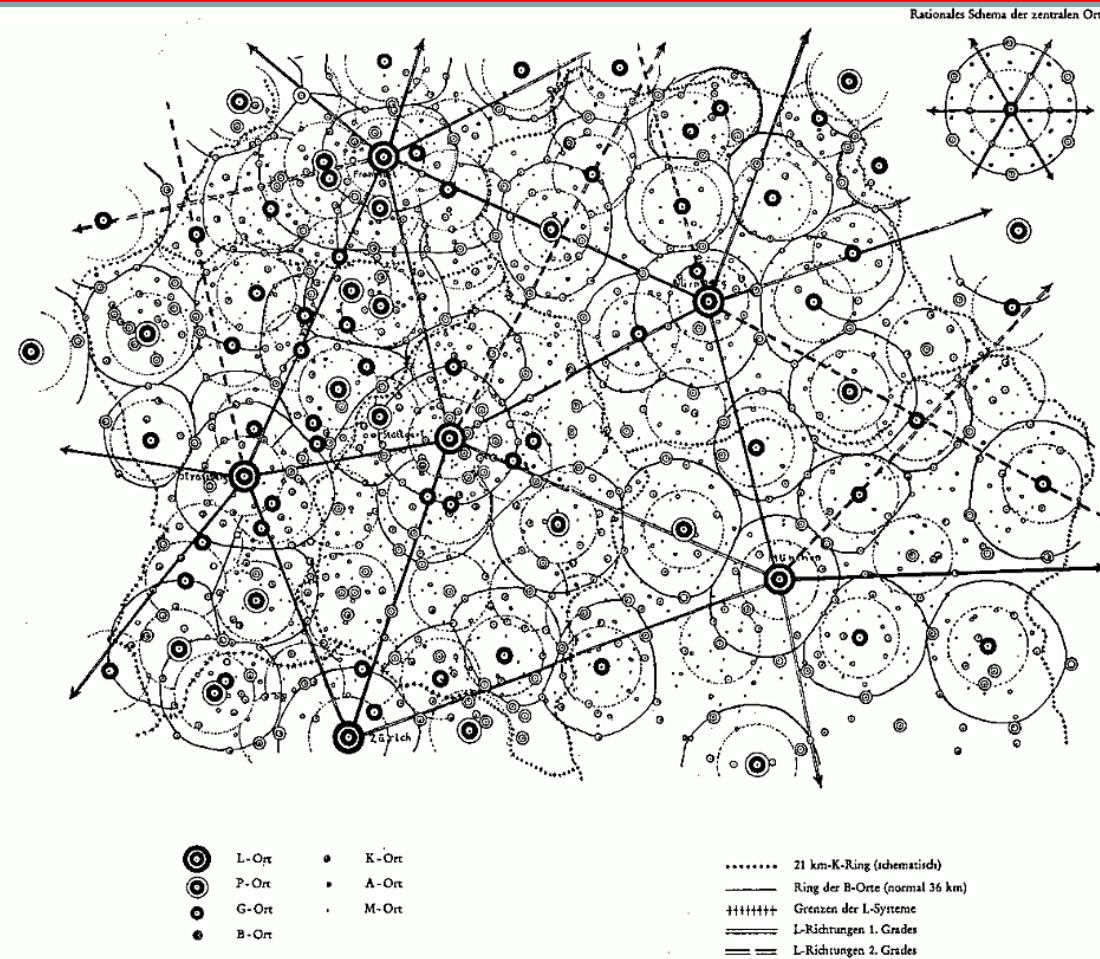
Co można zrobić?

Problem jest (częściowo) terytorialny

Potrzebne są więc rozwiązania terytorialne

Karte 4
Das System der zentralen Orte in Süddeutschland

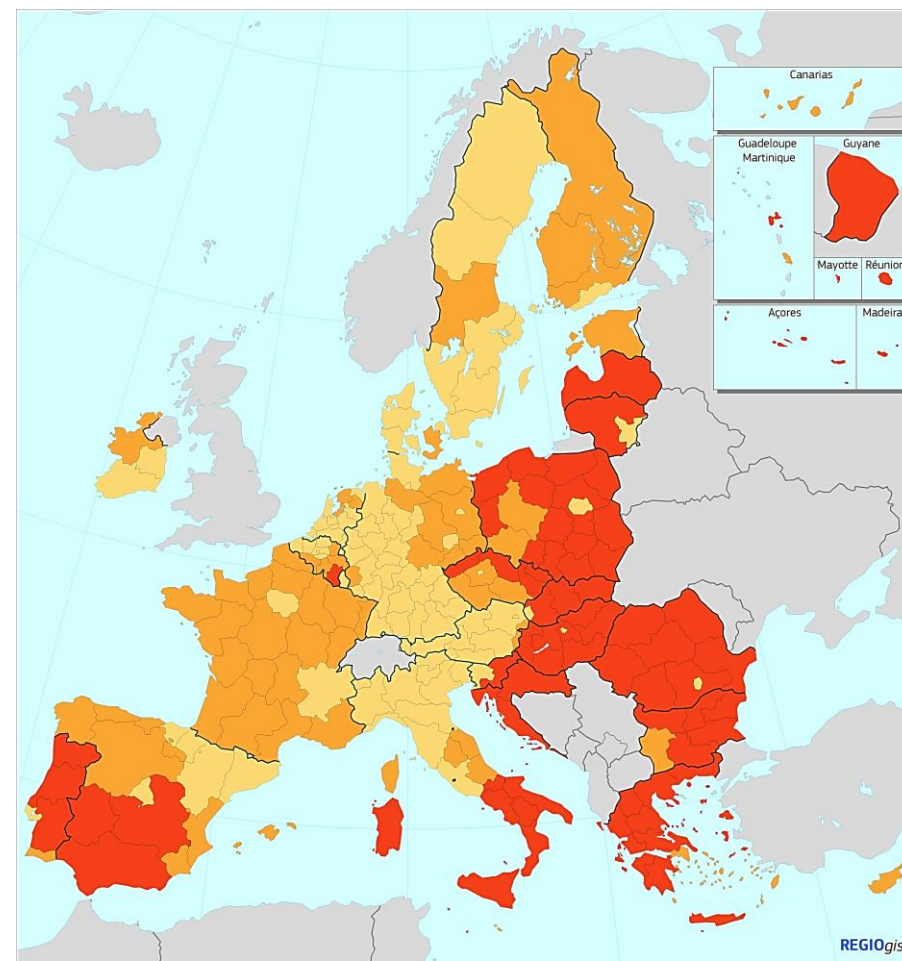
Polityka spójności

- Zainwestowano **1 bln 40 mld euro** w okresie od reformy z 1989 r. do 2023 r.
- **392 mld euro** przeznaczone na lata 2021–2027

Wyniki

- **P**odstawowa siła napędowa postępu społecznego i gospodarczego
- **W**ydobycie wielu Europejczyków z ubóstwa
- **Z**dumiewające nadrabianie zaległości, zwłaszcza przez państwa, które dołączyły do UE w 2004 r.
- **P**olityka, która została powielona na całym świecie

	2000		2023	
	Ludność	% UE	Ludność	% UE
Ludność UE mieszkająca w krajach słabiej rozwiniętych	106 mln	24.6	24 mln	5.4
Ludność UE mieszkająca w regionach słabiej rozwiniętych	123 mln	28.8	120 mln	26.7

Investment for jobs and growth goal (ERDF and ESF+) eligibility, 2021–2027

Categories of regions

- Less developed regions (GDP/head (PPS) less than 75% of the EU-27 average)
- Transition regions (GDP/head (PPS) between 75% and 100% of the EU-27 average)
- More developed regions (GDP/head (PPS) above 100% of the EU-27 average)

GDP/head: average 2015–2016–2017

0 500 km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Spójność jako spoiwo, które nas łączy

**Spójność jest spoiwem,
które łączy wszystkich Europejczyków**

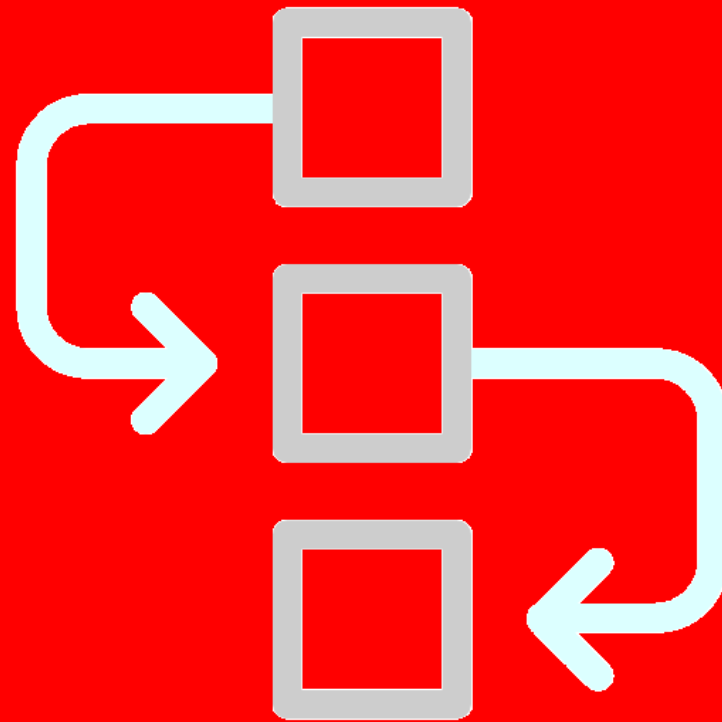
**Spójność promuje wspólne poczucie przynależności
(Zusammenhalt, Wspólnota) i wzmacnia projekt europejski**

**Spójność gwarantuje, że żaden Europejczyk
nie zostanie pominięty**

6.

Co proponuje się w zamian?

Wyłaniający się obraz

Komisja proponuje całościową reorganizację finansów UE – mniej instrumentów finansowania

Fundusz na rzecz konkurencyjności wspierający strategiczne sektory i technologie o kluczowym znaczeniu dla konkurencyjności UE

Jednolite plany krajowe: ujednolicone plany krajowe dla każdego państwa członkowskiego dotyczące kluczowych reform i inwestycji, podobne do modelu Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności

Silna centralizacja kształtowania polityki na szczeblu unijnym i krajowym (I gdzie w tym wszystkim jest spójność?)

Z osiami obosiecznymi

Konkurencyjność

Bezpieczeństwo

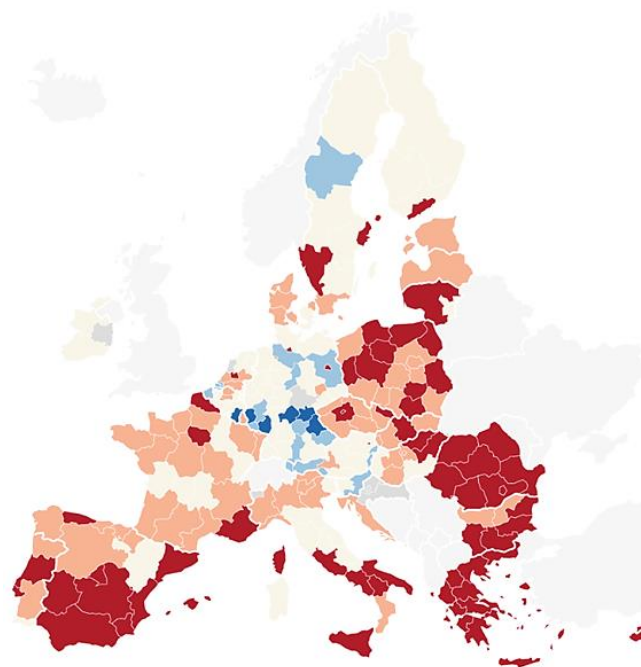
Misje

Transformacja
ekologiczna/cyfrowa

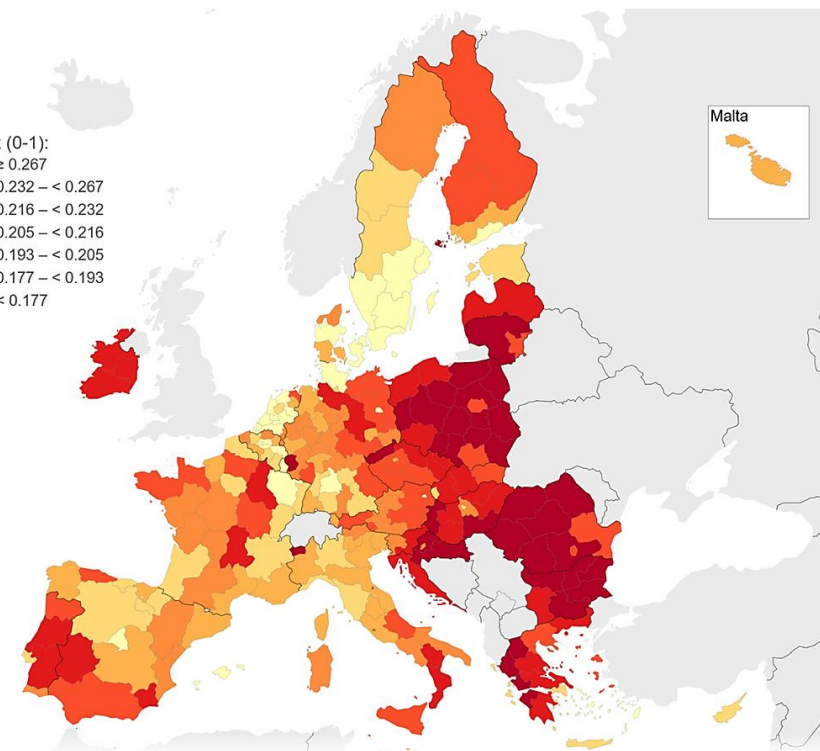
AI patent intensity (2018) (patents per million inhabitants)

< 1 1-2 2-5 5-8 ≥ 8

Podatność na transformację ekologiczną

Index (0-1):
≥ 0.267
0.232 – < 0.267
0.216 – < 0.232
0.205 – < 0.216
0.193 – < 0.205
0.177 – < 0.193
< 0.177

Potrzeba tworzenia synergii między politykami UE

Potrzeba stworzenia silnej synergii między politykami UE a inicjatywami krajowymi, aby zapewnić, że wszystkie strategie polityki przyniosą rezultaty

- Spójność jest zbyt ważna, by pozostawić ją wyłącznie polityce spójności.
- Nie ma spójności, jeśli korzyści płynące z innych polityk unijnych i krajowych koncentrują się na kilku obszarach
- Ale bez spójności nie może być bardziej konkurencyjnej, innowacyjnej i bezpieczniejszej Europy, zielonej i cyfrowej transformacji ani sprawnie funkcjonującego jednolitego rynku
- Jednak bez rozwiązania innych problemów nie możemy osiągnąć spójności
- W związku z tym polityka spójności i inne inicjatywy UE, a także polityki krajowe są wzajemnie zależne i muszą ze sobą współpracować, aby osiągnąć swoje wspólne cele

7.

Jaka polityka spójności?

Jakie działania powinna podjąć polityka spójności?

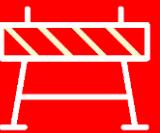
Polityka spójności jest polityką systemową i dynamiczną, która wydobywa niewykorzystany potencjał gospodarczy UE, zwłaszcza na obszarach słabiej rozwiniętych i podatnych na zagrożenia, wspierając rozwój na całym kontynencie oraz zachęcając do tworzenia i rozpowszechniania działalności gospodarczej

Polityka promująca sprawiedliwość terytorialną

Polityka, która odpowiada na główne wyzwania strukturalne UE: niski poziom rozwoju; długotrwała stagnacja gospodarcza; i brak możliwości we wszystkich regionach.

Polityka, która nie zna granic i buduje mosty ponad wewnętrznymi i zewnętrznymi granicami UE

Wzmacnianie jakości instytucji

Wyzwanie	Rodzaj regionu	Interwencja
Niski rozwój	Regiony opóźnione	Poprawa infrastruktury i innych form kapitału produkcyjnego, poprawa edukacji i podnoszenie kwalifikacji, poprawa jakości instytucjonalnej, rozwój lokalnych ekosystemów zdolnych do wykorzystania handlu, bezpośrednich inwestycji zagranicznych i globalnych łańcuchów wartości
Brak dynamiki gospodarczej	Pułapka rozwoju	Zintegrowanie edukacji z podnoszeniem kwalifikacji i uczeniem się przez całe życie, stymulowanie innowacji, poprawa jakości instytucjonalnej i eliminowanie wąskich gardeł w zarządzaniu, ukierunkowanie interwencji strukturalnych na wspieranie zmian strukturalnych oraz zrównoważonego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, łagodzenie skutków gospodarczych granic wewnętrznych i zewnętrznych oraz przygotowanie regionów do przetrwania wstrząsów związanych ze zmianami w łańcuchach wartości, automatyzacji i sztucznej inteligencji

Wzmacnianie jakości instytucji (cd.)

Wyzwanie	Rodzaj regionu	Interwencja
Brak możliwości	Regiony zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Inwestowanie w edukację i podnoszenie kwalifikacji, zapewnianie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, wdrażanie skutecznej polityki rynku pracy (w tym radzenie sobie z wyzwaniami związanymi z przyjęciem technologii cyfrowych i automatyzacji), promowanie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, zachęcanie do aktywnego starzenia się, priorytetowe traktowanie ograniczania ubóstwa i włączenia społecznego.

Polityka ukierunkowana na konkretny obszar wykorzystująca lokalny potencjał

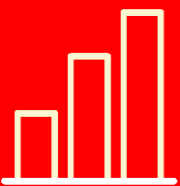

Polityka ukierunkowana terytorialnie i transformacyjna, z inwestycjami zorientowanymi na przyszłość, uwzględniającymi wyjątkowe atuty, wyzwania i potrzeby regionów

- Polityka, która napędza transformację regionalną i lokalną
- Pozwala regionom odkrywać się na nowo
- Integruje spójność z szerszymi celami rozwojowymi

Polityka, która wykorzystuje lokalne zdolności i potencjał oraz rozwija przyszłe możliwości zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez dywersyfikację i współpracę

Polityka, która pozostaje zasadniczo związana ze swoją pierwotną misją, jaką jest stymulowanie zrównoważonego rozwoju i zwiększanie konkurencyjności, przy jednoczesnym zachowaniu elastyczności w celu sprostania pilnym wyzwaniom

Polityka, która buduje instytucje i łączy

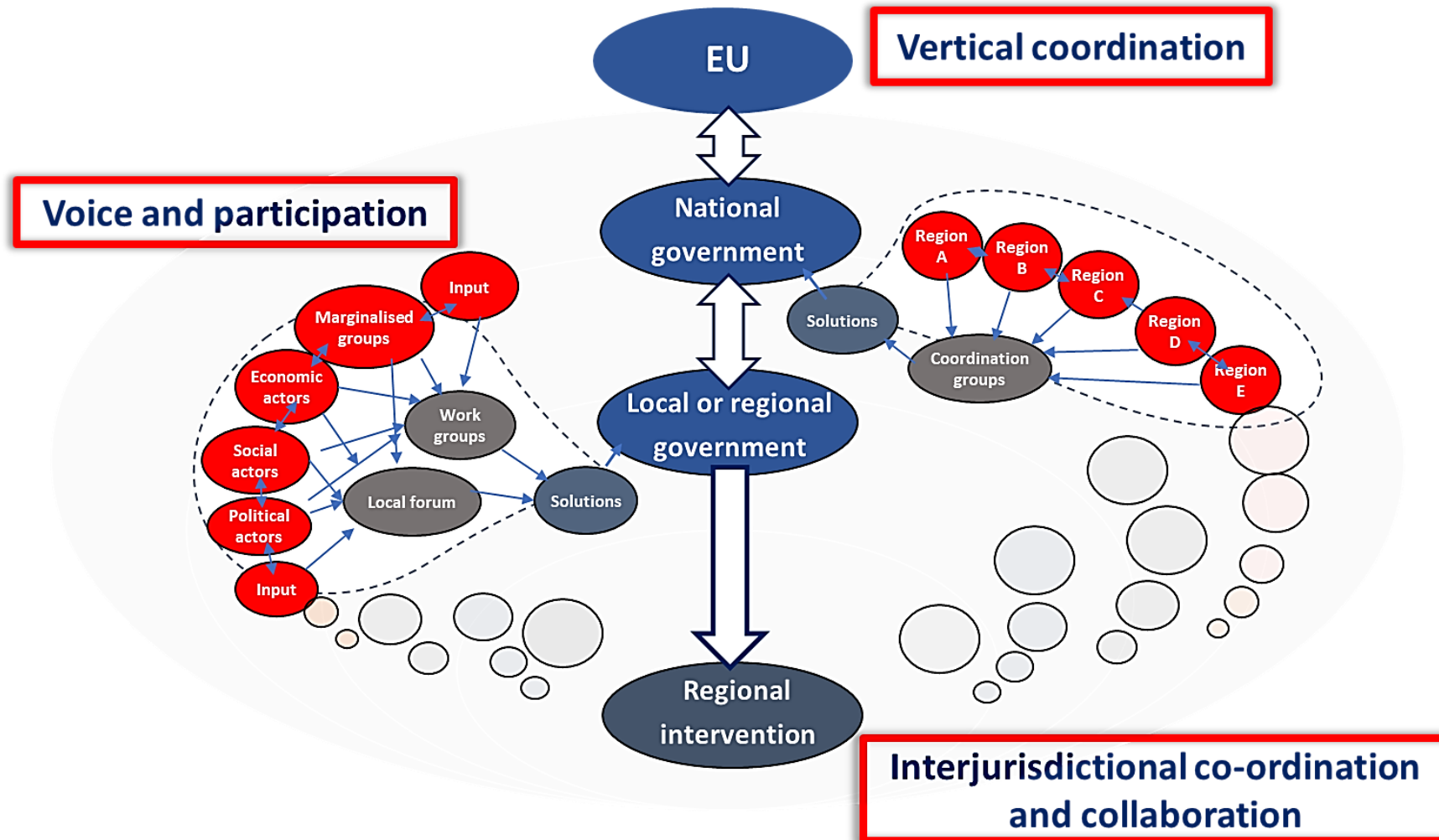
Polityka, która buduje lepsze instytucje, stawiając rozwój instytucji i zdolności na równi z inwestycjami w infrastrukturę i kapitał produkcyjny, kapitał ludzki i innowacje jako podstawowe filary rozwoju

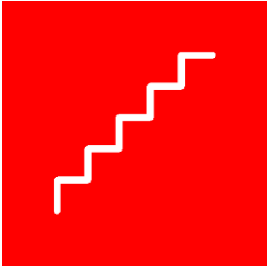
Polityka mająca na celu wykorzystanie globalnych możliwości

- Polityka, która łączy lokalne podmioty gospodarcze ze źródłami wiedzy i umiejętności, korzystając z szerszej puli pomysłów i wiedzy specjalistycznej, niezależnie od tego, gdzie się znajdują
- Polityka, która inwestuje w tworzenie ekosystemów, które mogą skutecznie wchłaniać i przekształcać nową wiedzę w opłacalną i zrównoważoną działalność gospodarczą

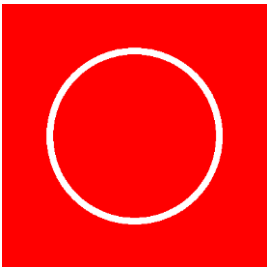
Poprawa zarządzania

Uproszczona polityka oparta na wynikach

Polityka, która w jeszcze większym stopniu opiera się na wynikach, łącząc to podejście z jej wymiarem terytorialnym

Polityka, która usprawnia procedury administracyjne, zmniejsza biurokrację i przyjmuje bardziej efektywne podejścia w celu uproszczenia procesów i uczynienia ich bardziej przyjaznymi dla użytkownika

8.

A więc zacznijmy od początku

Wróćmy do dwóch wizji Europy

Czy zatem UE może przetrwać bez spójności?

Zwiedziłem już kawał świata. Jest brutalny, okrutny i mroczny. Rzym jest światłem!

Spójność jako spoiwo łączące wszystkich Europejczyków

Andrés Rodríguez-Pose

Więcej informacji w <http://personal.lse.ac.uk/rodrigu1/>

@rodriguez_pose